

Özgür bir toplum, özgür bir basın yaratır

20.05.2012

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 29 Temmuz 1993 yılında 3 Mayıs'ın "Dünya Basın Özgürlüğü Günü" olarak kutlanmasını kararlaştırdı.

Böylece tüm dünyada gazeteciler her yıl 3 Mayıs'ı Dünya Basın Özgürlüğü Günü olarak kutlamaya başladı.

Demokratik toplumlarda, özgür bir basının özgür bir toplum yaratacağına inananlardanım. Veya tam tersini söylemek de mümkün: Özgür bir toplum, özgür bir basın yaratır.

Basın özgürlüğü konuşulduğunda; gazetecilerin hiç bir baskı altında kalmadan, görüş ve düşüncelerini açıklayabildikleri bir ortam aklıma geliyor.

Dünyada basın özgürlüğü üzerine akademik araştırmalar yapan Sınır Tanımayan Gazeteciler organizasyonu, birçok ülkede gazetecilerin basın özgürlüğü noktasında sıkıntılar yaşadığını dile getiriyor.

Sınır Tanımayan Gazeteciler "2011-2012 Basın Özgürlüğü İndeksi"ni 20 Ocak 2012 tarihinde yayınladı.

Aralarında Kıbrıs ve Türkiye'nin de bulunduğu 179 ülkeyi kapsayan bir çalışma yapan Sınır Tanımayan Gazeteciler, söz konusu araştırmada 44 temel sorudan oluşan bir anket uyguladı. Araştırma 1 Aralık 2010 ile 30 Kasım 2011 tarihlerini kapsıyor.

Gazeteciler şiddet ve tehdit altında

Anketin birinci bölümünde gazetecilere karşı şiddet eylemleri ve küfür içeren tehditlerle ilgili sorular bulunuyor. Bunları biraz açarsak: "tutuklama, tutuklama sonrası işkence, gazeteci kaçırılması, politik baskından dolayı gazetecinin işine son verilmesi, gazetecinin güvenliğini tehlikede hissetmesi ve güvenlik görevlisi kullanması, gazeteciye dini, etnik kimliği, cinsiyeti ve cinsel tercihi yüzünden iş verilmemesi, gazetecilere yayınlarından dolayı açılan davalar". Tüm bu sorulara ilaveten, ankette devlet hakkında da dikkat çekici sorular yer alıyor. Örneğin; devlet otoritesinin gazetecilerin telefonlarını dileyip dinlemediği, devletle ilgili bilgiye ulaşma zorlukları, rüşvet, yabancı gazetecilerin ülkeye girişlerinde yaşanan sorunlar ve devlet otoritesinin gazetecilere karşı uyguladığı şiddet eylemlerinin olup olmadığı.

Caydırıcı cezalar

Anketin ikinci bölümünde temel olarak, gazetecilere karşı yapılan şiddet eylemleri ve tehditler karşısında devletin ceza vermedeki rolü irdeleniyor. Bir başka deyişle, devletin gazetecilere yapılan saldırılar karşısındaki aktif/pasif durumu yanı sıra, tatmin edici ve caydırıcı cezalar verip vermediği değerlendiriliyor.

Araştırmanın üçüncü kısmında, medyada sansür ele alınıyor. Gazeteci haber toplarken, yazarken ve yayınlarken sistematik bir sansüre uğruyor mu? Ayrıca gazetecinin kendi kendine bazı hassas konularda sansür uygulayıp uygulamadığı da irdeleniyor.

Sahiplik yapısı ve özgürlük

Medyanın yayın politikası ve bu politikalara devletin müdahaleleri anketin dördüncü kısmında bulunuyor. Medya sahiplik yapısının gazetecilerin özgürlüğünü ve haber içeriğini etkileme oranları düşünülerek hazırlanmış sorular dikkat çekiyor.

Bu noktada beşinci bölümde medya ile ilgili yasaların varlığı soruluyor ve gazeteciyi haciz gibi konularda korumakta işe yarayıp yaramadığı araştırılıyor.

Karşıt görüşlerin temsili

Muhalif ve karşıt görüşlerin temsili de yine basın özgürlüğü içerisinde değerli sayılan hususlardan. Anketin altıncı bölümünde muhalif görüşlerin medyada yer alışı şekilleri değerlendiriliyor.

Araştırmanın sonunda günümüzde gücünü ve etkisini giderek artıran İnternet medyası hakkında sorulara rastlıyoruz. Ankette İnternet altyapısının kalitesi ve memnuniyetle ilgili soruların yanı sıra, devletin İnternet altyapısına direkt veya dolaylı yaptığı kontroller sorgulanıyor. Örneğin, İnternet hızının bilinçli olarak yavaşlatılması gibi. İnternette bazı sayfaların yasaklanması veya filtrelenmesi de yine sansüre, dolayısıyla özgürlüğe aykırı kabul ediliyor. Son sorulara bakıldığında, İnternet'teki sitelerde yapılan yayınlarla ilgili davalar soruluyor.

Kıbrıs 29 basamak birden yükseldi

Sınır Tanımayan Gazeteciler'in çalışması basın özgürlüğü noktasında bizlere önemli mesajlar veriyor. Kuzey Kıbrıs'ta basın özgürlüğü de listede 102. sırada yer alıyor. <http://en.rsf.org/web> adresine göz attığınız zaman Kuzey Kıbrıs'ta gazetecilere yönelik yaşanan bazı olaylar hakkında bilgiye rastlamak mümkün.

Örnek verecek olursak; Afrika Gazetesi'ne yönelik yaşanan silahlı eylem, gazeteci Mutlu Esendemir'in arabasının iki kez bombalanması ve gazeteci Cenk Mutluyakalı'ya yönelik tehdit ve küfür mesajları.

Kuzey Kıbrıs'ta geçtiğimiz yıllarda gazetecilere yönelik yaşanan fiili saldırılar ve tehditler basın özgürlüğü kapsamında sorunlu konulardır.

2010 yılında Güney Kıbrıs “Basın Özgürlüğü İndeksi”nde 45. sıradayken, 2011 yılında 16. sıraya yükseliyor. Türkiye ise 2010 yılında 138. sırada yer alırken, 2011 yılında on basamak gerileyerek 148. sıraya yerleşiyor. Toplamda 179 ülkenin temel alındığını düşündüğünüz zaman Türkiye’de basın özgürlüğünün halen daha istenilen düzeyde olmadığını söyleyebilir.

Söz konusu indekste dikkat çeken bir husus ise Finlandiya’nın son iki yıldır birinciliği kaptırmaması. Ayrıca, Baltık Devletleri’nin listenin en üst sıralarında yer alması da dikkat çekici bir husus.

Anketteki sıralamalar ne kadar doğru?

Araştırmanın örneklemiyle ilgili Sınır Tanımayan Gazeteciler’e gönderdiğim elektronik postaya henüz yanıt gelmedi. Kıbrıs’ta kuzey ve güney basınının arasındaki ciddi sıra farkı doğrusu sorgulanması gereken bir husus. Araştırmaya kuzey ve güney basınından kaç kişinin katıldığını bilmiyoruz. Ayrıca, basın örgütlerinin konuyla ilgili görüşlerinin alınmadığını biliyoruz. Adada basın sektörünü yakından tanıyan örgütlerin görüşlerinin ankete yansımadığını görmek anketteki sıralamalara kuşkuyla bakmamızı sağlıyor.

Geçmişte muhalif sesler bastırıldı

Basın özgürlüğü dendiğinde aklımıza sadece gazetecilerin fikinsel ve fiziksel özgürlüğü gelebilir. Ancak yukarıdaki anket sorularını dikkatli okuduğunuzda, bu özgürlüğün gazetecilere yayınlarından veya fikirlerinden ötürü müdahaleleri de kapsadığını görürsünüz. Yani, gazeteci özgür bir şekilde baskı görmeden bir fikri savunabilir ancak akabinde şiddete ve tehdide maruz kalabilir veya öldürülmeye kadar iş gidebilir. Bu noktada devlet otoritelerinin devrede olması gerekiyor. Sadece gazetecilere yönelik bu tür çirkin davranışları korumada değil, sonrasında da caydırıcı ve tatmin edici cezaları da vermesi gerekiyor.

Kıbrıs Türk basını çoğulcu ve demokratik bir yapıya sahiptir. Nerdeyse toplumun her kesiminin kendi görüşünü yansıtan gazeteleri bulunuyor. Geçmişte muhalif seslerin bastırıldığını veya görmezden gelindiğini ifade etmeliyiz. Medyada bastırılan muhalif ve karşıt görüşler, basın özgürlüğünü negatif etkiliyor.

“Basın Yasası”

Son aylarda İçişleri ve Yerel Yönetimler Bakanlığı’nda Plan ve Proje Müdürü Dr. Nazmiye Çelebi önderliğinde ve ilgili sivil toplum örgütlerinin katılımıyla “Basın Yasası” üzerinde ciddi bir komisyon çalışma yapıyor. Komisyonun üzerinde durduğu önemli hususlardan bir tanesi; basın çalışanlarının fikrinden dolayı hürriyetinin kısıtlanmaması olduğunu söyleyebilirim. Kuzey Kıbrıs’ta basın özgürlüğü noktasında “Basın Yasası” hazırlanmasına katkı koyan herkesi yürekten tebrik ediyorum. Unutmamalıyız ki, basın ve toplum bir birinin

tamamlayıcılarıdır. Ayrı ayrı düşünülmemesi ve ifade özgürlüğü için birlikte çalışılmalıdır. Böylece özgür bir basın ve özgür bir toplum yaratabiliriz.